

New Books
Книжнина

НОВО ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ НА ДЕТСКОТО ТВОРЧЕСТВО

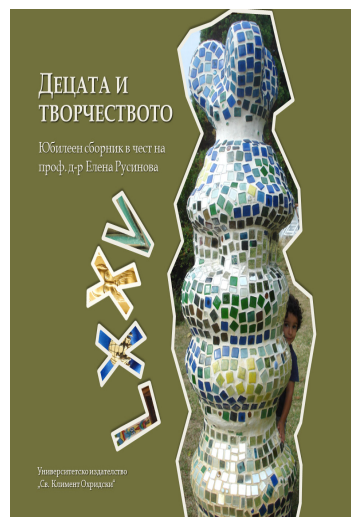
Енгелс-Критидис, Р. (2018). *Децата и творчеството. Юбилеен сборник в чест на проф. д-р Елена Русинова*. София: Университетско издателство „Свети Климент Охридски“, ISBN 978-954-07-4407-0

Ася Велева

Русенски университет „Ангел Кънчев“

Наскоро излезе от печат юбилеен сборник в чест на 75-годишнината на проф. д-р Елена Русинова със заглавие „Децата и творчеството“. Съставител и научен редактор е доц. д-р Розалина Енгелс-Критидис.

Първият раздел на сборника, озаглавен „Биографично“, представя творческия път на професор Русинова. Под надслов „Представително“ е включен материалът на професор Русинова „Вариативни стратегии за творчество в педагогическото общуване“. Той е подбран много сполучливо, тъй като задава параметрите за дизайна на ситуации, провокиращи детската креативност и развиващи творческите способности на подрастващите. Редица идеи на автора могат да се разглеждат като принципни положения за организация и провеждане на педагогическия процес в детската градина, с които предучилищното образование тепърва трябва да се съобрази: изконната връзка „дете – игра – творчество“; играта като механизъм на развитие в подкрепа на социализацията и творческата изява; необходимостта от осигуряване на единство между задачите на детското развитие и тези, които детето постига във вътрешен план; важноста детето да осъзнае творческата активност като свои цел и критерии. Значима е идеята на проф. Русинова за трансформиране на образователната ситуация от самото дете, за което то поставя своя самостоятелна цел и променя подходите на изследване и разбиране значението на образователните цели като подпомагащи го в процеса на самоизявата му (с. 23).

Вторият материал на проф. Русинова е непубликуван пленарен доклад, изнесен от нея на Европейската конференция на ОМЕР през 2011 г., със заглавие *Educational strategies of learning for creativity of children*. Особено актуална и значима е идеята на автора за необходимостта творчеството да стане част от ежедневната педагогическа работа, да се инкорпорира в активностите на децата и на учителя, като се превърне в критерий за качество на педагогическото взаимодействие. Несъмнено е резонна изтъкнатата нужда учителят да притежава „креативна култура“, за да може да подкрепя детето да изрази своите способности.

Разделът „Приветствено“ съдържа поздравителни адреси във връзка със 75-годишнината на проф. Русинова от световни и български организации, университети, експерти, директори и учители на детски градини, нейни колеги и близки. Несъмнено проф. Русинова се нарежда сред най-авторитетните специалисти по предучилищно образование, чийто труд ще се изучава от бъдещите педагози и ще вдъхновява поколения наред за всеотдаен и творчески професионален път. За всички тях представената информация дава възможност, въпреки отдалечеността си във времето и пространството, да се докоснат до личността на проф. Русинова, като вдъхновяващ духовен просветител и учител.

Като „Оценъчно“ са представени три материала, разкриващи научно-педагогическата дейност и творчеството на проф. Русинова. Читателят се докосва до необятно изследователско поле, съдържащо перспективи за амплификация на детското развитие и обогатяване на педагогическото взаимодействие в детската градина. Част от тези възможности са реализирани като принос на проф. Русинова за изграждане на системата на предучилищното образование, а други – за съжаление, макар и с признато перспективно значение, по думите на проф. В. Гюрова „се припознават като непосилни иновации“ (с. 68). Авторката изказва надеждата, че чрез проф. Русинова педагогическата общност ще се обедини и замисли над несвършенствата на образователната система.

В раздел „Проективно“ редица водещи учени, млади специалисти и прогресивни учители, основавайки се на постановките на проф. Русинова, са дали своя принос и перспектива към творческото обучение и възпитание на децата и съпътстващите ги педагози. Материалите, макар и условно, могат да се отнесат към четири основни проблемни кръга на творчеството: педагогически традиции; творчество и целеполагане в предучилищното образование; технологии и техники за стимулиране на креативността; творчеството в работата на педагога.

Педагогическите традиции в областта на творчеството са представени в материалите, касаещи първите (детски) театрални школи у нас; детското литературно творчество в списанията за деца от 20-те до 40-те години на XX век и Фрьобеловите идеи за играта и творчеството. Изложението е изключително увлекателно и емоционално въздействащо, тъй като разкрива поводи за национална гордост с напредничавите разбирания и педагогически практики от началото на XX век и утвърждава значимостта на креативното възпитание, за чиято реализация са разделили

и работили редица видни български творци, осигурили висококачествени продукти, като стимул за творчеството на децата.

Основа за инкорпориране на творчеството при целеполагането на предучилищното образование са материалите „Целите за стимулиране на преживяванията и личностно значимия детски опит: насърчаване на индивидуалните творчески изяви на децата“ и „Развитие на творческото мислене у децата като перспектива за бъдещето“. Първият материал анализира възможностите за реализиране на перспективната идея на проф. Русинова за системно и многопосочно очертаване на целите за стимулиране на преживяванията в контекста на Наредба №5 за предучилищното образование (2016). Това би дало възможност за усилване на творческите моменти при опознаване на заобикалящия свят от децата и при тяхното себеизразяване. Значим за предучилищното възпитание е и опитът за поставяне на основната форма на педагогическо взаимодействие в детската градина – педагогическата ситуация – на психологическа основа в контекста на ситуационността на опита. Във втория материал е представен иновативен метод за развитие на творческото мислене на децата. Но текстът може да се отнесе към проблема за творчеството при педагогическата телеономия, тъй като са дефинирани седем ключови компетентности, благоприятстващи творческата реализация на личността. Те могат да бъдат приети като образователни цели с перспективно значение.

Педагогическите технологии и техники, описани в сборника, са богат набор. Предложени са модели за стимулиране на креативността, основани на противоречия и на сравнение; разкрити са възможности за насочване на децата към творчество посредством екипа работа; анализирани са взаимовръзките „вариативност на поведението в играта – интеркултурна компетентност“ и „езикови умения – словотворчество – приказка“; представени са изкуството оригами и техники за стимулиране на творчеството, креативността на границата между математиката и изобразителното изкуство, както и спортният празник в детската градина – емоция и възпитание. Не е подминат и проблемът за поощряване на творческите нагласи на децата с умствена изостаналост. Представени са не само методически насоки и креативни технологии и техники, но и добър педагогически опит.

Специален акцент върху творческата подготовка на педагога се поставя при представяне на проблемите за социокултурната анимация чрез изкуство и креативност в педагогиката и за творчеството като ценен личностен ресурс в работата на специалния педагог и логопеда.

Посредством посочените по-горе четири проблемни кръга творчеството в педагогическото взаимодействие е представено многостранно: като българска традиция и иновация, основана на непреходното дело на проф. Русинова. Четейки текстовете, намираме както най-ценните, извечни и възвръщащи се идеи в педагогиката на творчеството, така и нови авторски проникновения.

В раздел „Мемоарно“ за пътя си с проф. Русинова разказват нейните дъщери – София и Магдалена, и колега – проф. д-р Нели Бояджиева. Споделените спомени

ни позволяват през очите на близките да наддърнем в образа на проф. Русинова и в контекста на проблематиката за творчеството да я видим не само като автор на значими произведения, но и като изтъкана от качества на самоактуализиращата се творческа личност. Особено ценен е даденият в „Библиографично“ списък с публикациите на проф. Русинова, който е в помощ на всички, вълнуващи се от проблемите на предучилищната педагогика. Във „Фотографично“ е интригуващо да се видят, както съставителката на сборника посочва, „уловени мигове, съхранени във фотоархива на Елена Русинова“.

Последният материал от сборника (напълно основателно обозначен като „Перспективно“) е пленарен доклад, изнесен от проф. Русинова на Национален форум на БНК-ОМЕП и ФНПП „Св. Климент Охридски“, озаглавен „Предучилищното образование в иновативна перспектива“. Без да разкривам съдържанието му, ще кажа, че с него за сетен път проф. Русинова дава подтик за промени в образователната сфера, „където сега е нужна „експлозия“ на творческия потенциал на учителите, даваща нова мотивация за проектиране на педагогически модели, съответно потребностите на следващите поколения“ (с. 342).

В заключение, за мен беше огромна чест да рецензирам материалите в сборника, представящи и доразвиващи труда на един от най-видните дейци на предучилищното образование в България – проф. Елена Русинова. За значимостта на делото говорят не само оставените от нея научни текстове, но и обединените сили на толкова много хора: бележити учени, млади специалисти, образователни дейци, учители, близки (доц. д-р Р. Енгелс-Критидис, д.ик.н. Я. Такева, Nektarios Stellakis, Audrey Curtis, К. Йорданова, Д. Димитрова, И. Дюлгерова, Г. Николова, Х. Папазян, д-р А. Чернева, М. Додова, проф. д-р Е. Георгиева, проф. П. Петров, М. Каменова, доц. д-р Ю. Дончева, И. Горанова, Е. Гоцова, проф. д.п.н. В. Борисова, проф. д-р У. Бахудейла, проф. д-р Б. Ангелов, проф. д-р Д. Гюров, проф. д-р В. Гюрова, проф. д-р Н. Бояджиева, проф. д-р К. Сапунджиева, доц. д-р М. Пиронкова, доц. д-р Л. Спиридонова, проф. д-р К. Караджова, доц. д-р Д. Щерева, гл. ас. д-р П. Шапкова-Танева, д-р Д. Андонова, ас. Х. Белева, доц. д-р Е. Софрониева, доц. д-р А. Георгиева, доц. д-р Т. Казанджиева, доц. д-р Е. Евгениева, гл. ас. д-р Г. Георгиева, В. Чолакова-Младенова, гл. ас. д-р М. Стоянова, Д. Йотова, Г. Белинчева, ас. Г. Минковска, М. Уахиб Бахудейла, С. Уахиб Бахудейла) да създадат единствено по рода си теоретико-практическо изследване на творчеството и творческата личност, каквато е проф. Русинова.

NEW THEORETICAL-PRACTICAL RESEARCH ON CHILDREN'S CREATIVITY

✉ **Dr. Asya Veleva, Assoc. Prof.**
Angel Kanchev University of Ruse
Ruse, Bulgaria
E-mail: aveleva@uni-ruse.bg